

Eczacılıkta Uzmanlık Yönetmeliği (EUK) İçeriğindeki Uzmanlıklarla İlgili Türk Tabipleri Birliği Görüşü¹

11.11.2016

1. Eczacılık eğitiminin evrensel gelişmelerle uyumlu olarak açılımlarının ülkemizde de yakalanabilmesi açısından eğitim süreçlerinin gözden geçirilmesi ve eğitim programlarının iyileştirme/geliştirme çabaları olumludur.
2. 21 Ekim 2016 tarih ve 29864 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Eczacılıkta Uzmanlık Yönetmeliği² kapsamında iki uzmanlık alanı tanımlanmıştır (Klinik Eczacılık ve Fitofarmasi).
3. Fitofarmasi Eczacılık Fakülteleri altında bulunan bir bilim alanı olup farklı üniversitelerde bu program yürütülmektedir.³ Tanıma göre ise fitofarmasi, bitkilerin belli dozlarda ilaç olarak kullanımını inceleyen bir bilim dalıdır. Etken maddenin bitkisel droglardan ayrılıp ilaç formuna dönüştürülemediği durumlarda bitkisel drogun çeşitli ekstralarının ilaç olarak kullanılabilirdiği ifade edilmektedir.⁴

Klinik eczacılık uzmanlığı ile ilgili aşağıdaki temel soruların net yanıtlar bulması gerekmektedir:

1. Kliniklerde pratik uygulamalar nasıl olacaktır?
2. Kliniklerde hekim-eczacı işbirliği nasıl sürdürülecektir? Hangi somut mekanizma/algorithm bu iletişime ve birlikte çalışmaya zemin oluşturacaktır?
3. Hekim ve eczacı arasında çelişkili bir yaklaşım olduğunda sistem nasıl işleyecektir?
4. Özlük hakları açısından her iki mesleğin mensuplarının sahip olacakları koşul/durum/konum nasıl tanımlanacaktır?
5. Eczacılık mesleği ve eğitimi doğası gereği ilaçlar üzerinedir ve hastalıkların teşhis, tedavisi ve hastalıklardan korunmada kullanılan tabii ve sentetik kaynaklı ilaç hammaddelerinden değişik farmasötik tipte ilaçların hazırlanması ve hastaya sunulması; ilacın analizlerinin yapılması, farmakolojik etkisinin devamlılığı, emniyeti, etkililiği ve maliyeti bakımından gözetimi; ilaçla ilgili standardizasyon ve kalite güvenliğinin sağlanması ve ilaç kullanımına bağlı sorunlar hakkında hastaların bilgilendirilmesi ve çıkan sorunların bildirimine ilişkin faaliyetleri yürütür.⁶ Son derece değerli olan bu sürecin insan sağlığı ve hastalıklarının bütünsel bakış açısıyla (korunma/tanı/tedavi/rehabilitasyon) entegrasyonu nasıl sağlanacaktır? Hekimlik uygulamaları birey ve toplum sağlığını ve hastalıkları bütünlüklü olarak gören/kabul eden, tıp eğitiminin her aşamasında da yatay ve/veya dikey entegrasyonla bu bütünlüğü kavrayan ve geliştiren bir çerçeveyi benimsemektedir. Sadece ilaç ve ilgili konulara en iyi şekilde eğilen bir eğitimin

¹ Görüş oluşturma aşamasında 4.11.2016 tarihinde ilgili uzmanlık derneklerinin görüşlerinin alındığı bir toplantı yapılmış ve bu toplantı sonrasında TTB-UDEK-UYEK tarafından Rapor ortak görüş ile hazırlanmıştır. Bu toplantıya Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği, Türk Dermatoloji Derneği, Türk Farmakoloji Derneği, Türk Gastroenteroloji Derneği, Türk Geriatri Derneği, Türk Neonatoloji Derneği, Türk Nöroloji Derneği, Türkiye Psikiyatri Derneği temsilcileri katılmıştır.

² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161021-1.htm>

³ <http://pharmacy.gazi.edu.tr/posts/view/title/Fitofarmasi-104638>

⁴ Aykaç İ. Fitofarmasi. <http://www.e->

[kutuphane.teb.org.tr/pdf/eczaciodasiyayinlari/pharmagap_1_1/10.pdf](http://www.e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/eczaciodasiyayinlari/pharmagap_1_1/10.pdf)

⁶ Eczacılar ve eczaneler hakkında kanun, 24/12/1953 tarih ve 8591 sayılı Resmi Gazete.

çıktılarının hekimlik uygulamaları ile sınırları nasıl belirlenecektir? Konu netlik kazanmadığı takdirde uygulamalarda oldukça karışık ve/veya hasta ve toplum yararına olmayan durumlarla karşılaşabilmek olasıdır.

6. Diğer...

Yukarıdaki soruların yanıtlarının net olarak ortaya konulmasının ardından hekimler/hekimlik/hekimlik değerleri açısından değerlendirmelerin daha net olarak yapılabileceği düşünülmektedir.

Fitofarmasi ile ilgili olarak da aşağıdaki konuların açıklığa kavuşması gerekmektedir:

1. Fitofarmasi uzmanlık eğitiminin gerekçesinin bilimsel verilerle ortaya konulabilmesi değerlidir. Özellikle kamusal mekanizma içinde bu konunun gereksinim duyduğu bilimsel zemin ve insan gücü ayrıntıları ile ortaya konulmalıdır.
2. Fitofarmasi kapsamının en önemli eleştirisi kanıt düzeyi yüksek olan randomize kontrollü çalışma, metaanaliz, vb çalışmaların sağlık uygulamalarında eksikliği üzerinedir. Bu bağlamda fitofarmasi uzmanları olarak tanımlanan eczacıların uygulamalarının sınırları nasıl çizilecektir?
3. İnsan üzerinde sürdürülecek uygulamalarda temel olacak araştırmaların sonuçlarının bilimsel olarak ortaya konulamadığı durumlarda bu uygulamaların insan sağlığı açısından uygulanabilmesi hekimliğin mesleki ve etik değerleri açısından olanaklı değildir. Bu temel zemin ve kabul üzerinden fitofarmasi uzmanlarının nerede istihdam edilecekleri, çalışma alanlarının/uygulamalarının hangi çerçevede olacağı, uzmanlık eğitimleri sürecinde insanlar üzerinde yapacakları çalışmaların nasıl organize edileceği, ilaç araştırmalarının basamaklarının hangi ölçütlerle sürdürüleceği, faz III ve IV çalışmaları yapılmadan herhangi bir bitki ekstresinin pratik uygulamaya sokulamayacağından bu konuda nasıl bir yol izleneceği, vb. sorulara net yanıtların alınması gerekmektedir.

Her iki uzmanlık alanı için yukarıdaki sorulara net/rasyonel yanıtlar bulunmadan uzmanlık alanlarının başlaması, hekimlik mesleği ile aynı ortamda ilerleyebilmesi mümkün gibi görünmemektedir.